

MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC SỰ PHẠM CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG SỰ PHẠM HIỆN NAY

Nguyễn Thị Hương - Khoa LLCT&TLGD, Trường CDSP Nghệ An
Nguyễn Thị Hương - P. TP TT- Đảm bảo CLGD, Trường CDSP Nghệ An

Tóm tắt: Phát triển năng lực sự phạm cho sinh viên ở các trường sự phạm là một trong những yếu tố quan trọng để nâng cao chất lượng đào tạo và phát triển năng lực nghề nghiệp cho sinh viên. Để thực hiện được nhiệm vụ này đòi hỏi sự nỗ lực tổng hợp của các nhà quản lý, các nhà khoa học, các giảng viên trực tiếp đứng lớp, đặc biệt đòi hỏi sự nỗ lực tự thân của sinh viên, góp phần thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, đưa sự nghiệp giáo dục nước nhà sớm hội nhập với khu vực và quốc tế.

Từ khóa: Năng lực, Năng lực sự phạm, Trường sự phạm

SOME SOLUTIONS FOR DEVELOPING PEDAGOGICAL COMPETENCIES FOR STUDENTS IN TEACHER TRAINING SCHOOLS TODAY

Nguyen Thi Huong - Department of Political Theory and Educational Management, Nghe An College of Education
Nguyen Thi Huong - Deputy Head of Quality Assurance Department, Nghe An College of Education

Abstract: Developing pedagogical competencies for students in teacher training schools is one of the important factors in enhancing the quality of education and developing professional skills for students. Achieving this task requires a collective effort from managers, scientists, and instructors directly teaching in the classroom, and especially demands self-effort from students, contributing to the successful implementation of the Resolution of the XIII Party Congress, and advancing the country's education system to integrate with the region and the world.

Keywords: Competence, Pedagogical competence, Teacher training school

Nhận bài: 18/03/2025

Phản biện: 15/04/2025

Duyệt đăng: 20/04/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong văn kiện đại hội Đảng lần thứ XIII, Đảng ta đã xác định: “Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học; từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý dạy và học trực tuyến, qua Internet, truyền hình, các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học; giáo dục nhà trường kết hợp với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội”. Để thực hiện được mục tiêu này, giáo dục và đào tạo nước ta phải đổi mới một cách đồng bộ những vấn đề lớn, cốt lõi, cấp thiết, từ quan điểm, tư tưởng chỉ đạo đến mục tiêu, nội dung, phương pháp cơ chế, chính sách, điều kiện bảo đảm thực hiện, trong đó đặc biệt nhấn mạnh đến đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát triển năng lực người học. Theo Thứ trưởng Bộ GD-ĐT Phạm Ngọc Thường các trường sự phạm đóng vai trò quan trọng trong quá trình đổi mới này. Các trường sự phạm (SP) phải giúp người học hình thành nên năng lực SP của một GV để đáp ứng yêu cầu của đổi mới giáo dục phổ thông và đáp ứng được thực tế giáo dục ở nhiều địa phương, có yêu cầu đặc thù khác nhau. Như vậy vấn đề phát triển năng lực sự phạm cho sinh viên ở các trường SP là vấn đề có ý nghĩa quan trọng, to lớn cả về lý luận và thực tiễn.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Quan niệm về Năng lực sự phạm và Năng lực sự phạm của sinh viên ở các trường sự phạm hiện nay

Trong lĩnh vực giáo dục, Năng lực sự phạm là khoa học về công việc chuyên môn của nghề dạy học. Chuẩn nghề nghiệp giáo viên Mầm non, giáo viên Tiểu học, giáo viên Trung học cơ sở, giáo viên Trung học phổ thông đề cập đến 5 loại năng lực có liên quan đến Năng lực sự phạm:

- Năng lực tìm hiểu đối tượng và môi trường giáo dục;
- Năng lực dạy học;
- Năng lực giáo dục;
- Năng lực hoạt động chính trị, xã hội;
- Năng lực phát triển nghề nghiệp.

Như vậy, Năng lực sự phạm có thể được hiểu là tổ hợp những kiến thức, kỹ năng, thái độ cần thiết để thực hiện thành công các công việc chuyên môn của nghề dạy học theo những tiêu chuẩn, tiêu chí đặt ra đối với từng công việc đó. Năng lực sự phạm được phát triển trong suốt cả cuộc đời hoạt động nghề nghiệp của giáo viên; trong đó giai đoạn đào tạo ban đầu ở các trường sự phạm hoặc cơ sở giáo dục có đào tạo giáo viên giữ vai trò nền tảng.

Trong những năm vừa qua các trường SP đã

hết sức chú trọng đến vấn đề chất lượng, coi việc phát triển năng lực sư phạm cho sinh viên là một trong những vấn đề then chốt trong quy trình đào tạo tay nghề cho họ. Tuy nhiên, theo khảo sát về thực trạng đào tạo sư phạm do một nhóm các trường SP thực hiện, có 40% số người được hỏi cho rằng các trường SP chưa đạt mục tiêu đào tạo sinh viên ra trường có khả năng làm việc, có năng lực sư phạm và có sự tâm huyết, yêu nghề. Còn khi được phỏng vấn về những điểm còn non, yếu của bản thân khi xuống trường phổ thông thực tập, sinh viên các trường SP đã cho biết, điểm yếu nhất của các em là :

- Trình bày bảng xấu, chưa khoa học.
- Việc phối kết hợp giữa nói và viết bảng khó.
- Xử lý tình huống kém.
- Không tạo được hứng thú cho học sinh học tập, học sinh không ủng hộ giáo viên.
- Kỹ năng quản lý lớp kém.
- Còn tham kiến thức, chưa biết nhấn mạnh, khắc sâu vào nội dung trọng tâm của bài dạy. Tức là các em đã thiếu đi các kinh nghiệm, kỹ năng thực tế của một người giáo viên.

Thực tế này có rất nhiều nguyên nhân như: Chương trình đào tạo giáo viên trong các trường sư phạm hiện nay thiên về trang bị lý luận, xem nhẹ và thiếu biện pháp rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp cho sinh viên. Đội ngũ giảng viên dạy nghiệp vụ sư phạm chưa được đào tạo bài bản, chủ yếu là theo kinh nghiệm công tác. Các trường sư phạm chưa thực sự gắn kết chặt chẽ thường xuyên với các trường phổ thông; các trường phổ thông chưa coi nhiệm vụ hướng dẫn, giúp đỡ giáo sinh là nhiệm vụ bắt buộc của mình. Rèn luyện nghiệp vụ sư phạm chỉ chú trọng tập trung vào những năm cuối, sinh viên trong học tập nghiệp vụ sư phạm còn tỏ ra nhút nhát, thụ động, giao tiếp kém, kỹ năng sống yếu và thiếu, chưa sáng tạo trong tiếp thu những kiến thức nghiệp vụ sư phạm, thiếu kỹ năng quan sát, kỹ năng biểu đạt ngôn ngữ.

Để đáp ứng yêu cầu của việc đổi mới giáo dục phổ thông và những đòi hỏi cấp bách của thực tiễn về trình độ năng lực của đội ngũ giáo viên các trường SP hiện nay cần phải giúp người học hình thành nên năng lực SP của một GV.

2.2. Một số giải pháp phát triển năng lực sư phạm cho sinh viên các trường sư phạm hiện nay

Thứ nhất: Cần có sự gắn kết chặt chẽ giữa nhà

trường sư phạm với trường thực hành sư phạm

Những kỹ năng sư phạm của sinh viên không thể hình thành tự phát và không phải sinh ra đã có, mà cần phải được rèn luyện thường xuyên, lâu dài. Những kỹ năng tưởng chừng đơn giản như viết, vẽ bảng, thuyết trình, kỹ năng sử dụng các dụng cụ và đồ dùng dạy học, không chỉ trông cậy vào năng khiếu người học. Muốn làm được thì phải học, phải thực hành. Do đó, các trường sư phạm cần xây dựng mối quan hệ chặt chẽ, khăng khít với các trường phổ thông, mầm non, tạo điều kiện thuận lợi cho sinh viên xuống các trường thực hành kiến tập, thường xuyên tiếp xúc với các công việc giáo viên ở trường phổ thông, mầm non và tiếp xúc với học sinh.

Trường sư phạm cử giảng viên xuống trực tiếp dự giờ thực tập cùng giáo viên phổ thông đánh giá kết quả thực tập của sinh viên. Trường Sư phạm không khoán trắng mọi việc về chuyên môn cho giáo viên phổ thông, không gửi sinh viên thực tập một cách đại trà và chia đều như trước đây, phải khảo sát lại thực lực các trường phổ thông, và gửi sinh viên theo đúng điểm mạnh và nhu cầu thực tế.

Thứ hai: Các trường SP cần đưa nội dung nghiệp vụ mang tính đặc thù bộ môn vào giáo trình môn học

Chương trình đào tạo giáo viên trong các trường sư phạm hiện nay còn thiên về trang bị lý luận, xem nhẹ và thiếu biện pháp rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp cho sinh viên. Do đó, để khắc phục hạn chế này, các trường SP cần biên soạn khung chương trình, đưa nội dung nghiệp vụ mang tính đặc thù của bộ môn sẽ dạy ở trường phổ thông vào giáo trình môn học riêng, không nằm lẫn trong Tâm lý học, Giáo dục học, phương pháp dạy học bộ môn.

Đồng thời, đưa môn học nghiệp vụ sư phạm vào chương trình đào tạo bắt buộc với thời lượng tối thiểu 4 tín chỉ để sinh viên rèn kỹ năng nghề nghiệp trong suốt các năm học.

Với môn này, năm thứ nhất và thứ hai sẽ cung cấp những kiến thức làm nền cho hoạt động nghiệp vụ sư phạm và bước đầu cho sinh viên tập luyện hoạt động nghiệp vụ sư phạm ở mức độ đơn giản. Cụ thể, tập luyện vận dụng những tri thức Tâm lý học và Giáo dục học trong quá trình tìm hiểu và thực hiện hoạt động giáo dục trong thực tế ở trường phổ thông như: Quan sát, tìm hiểu những hoạt động cần thiết của một giáo viên (công việc

chủ nhiệm lớp, tổ chức hoạt động tập thể, soạn bài, viết sáng kiến kinh nghiệm, làm sổ sách...). Từ năm thứ 3, sinh viên sẽ tập luyện những hoạt động chủ nhiệm lớp và giáo dục học sinh; vận dụng kiến thức môn học và phương pháp dạy học để thực hành dạy học. Đồng thời sinh viên sẽ thực hành thiết kế bài soạn, tập giảng, rút kinh nghiệm và đánh giá trước khi đi thực tập sư phạm đợt 2; tìm hiểu, học hỏi kinh nghiệm của giáo viên giỏi; tập dượt nghiên cứu khoa học giáo dục.

Thứ ba: Các trường SP cần tích hợp đào tạo khoa học cơ bản và khoa học sư phạm

Thực tế cho thấy, cách đưa môn Tâm lý - Giáo dục vào môn chung, với nội dung giảng dạy và minh họa ở những tình huống chung chung, tách rời những nét đặc thù của môn chuyên ngành khiến sinh viên gặp khó khăn khi cần vận dụng trong hoạt động nghiệp vụ sư phạm chuyên ngành. Do đó các trường SP cần đồng bộ hóa, gắn kết các môn học như. Ví dụ, với ngành Toán, cần đồng bộ hóa các môn: Tâm lý học, Giáo dục học, Phương pháp dạy học Toán, Lịch sử Toán, Toán sơ cấp, Logic Toán, Nghiệp vụ sư phạm theo hướng tích hợp đào tạo khoa học cơ bản và khoa học sư phạm; gắn bó giữa lý thuyết và thực hành kỹ thuật dạy học Toán.

Trong các môn học ở trường sư phạm, ngoài yêu cầu chung của bản thân môn học đó, còn có một đặc thù không thể coi nhẹ là nội dung cơ bản này dạy cho người sắp đi dạy ở trường phổ thông. Vì vậy, cần xây dựng, điều chỉnh, sắp xếp hợp lý thời lượng và nội dung chương trình của các bộ môn khoa học cơ bản và các bộ môn nghiệp vụ sư phạm.

Thứ tư: Các trường SP cần kết hợp đào tạo với tự đào tạo nghiệp vụ sư phạm

Ở các trường sư phạm việc kết hợp đào tạo với tự đào tạo nghiệp vụ sư phạm là khâu yếu nhất. Sinh viên hầu như thụ động, chưa chủ động và sáng tạo trong việc tự trau dồi kiến thức và thực hành nghiệp vụ sư phạm, chưa quan tâm tìm hiểu, sử dụng các phương tiện dạy học, chưa có thói quen quan sát, tập biểu đạt ngôn ngữ; ngại ngùng, nhút nhát trước tập thể trong các hoạt động giao tiếp.

Để tháo gỡ khó khăn này, rất cần bồi dưỡng tình cảm nghề nghiệp như lòng yêu nghề, nhiệt tình, ý thức trách nhiệm... và đặc biệt là giáo dục động cơ học tập tích cực chủ động, làm cho

sinh viên ham thích rèn luyện trở thành giáo viên dạy giỏi.

Thứ năm: Đổi mới công tác rèn luyện nghiệp vụ sư phạm nhằm nâng cao các kỹ năng hoạt động nghề nghiệp cho sinh viên

Rèn luyện nghiệp vụ sư phạm là quá trình hình thành và rèn luyện các năng lực sư phạm cho sinh viên, góp phần hình thành các phẩm chất và năng lực cho giáo viên tương lai. Đây là khâu nối giữa lý thuyết và thực hành một cách liên tục, khoa học. Vì vậy, trong các trường sư phạm phải đổi mới công tác rèn luyện nghiệp vụ sư phạm theo hướng coi trọng phát triển phẩm chất, năng lực của người học, rèn luyện theo chuẩn giáo viên, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực sư phạm.

Các trường sư phạm cần rà soát, sửa đổi, bổ sung nội dung công tác rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cho phù hợp, tập trung vào các vấn đề có tính chất thực hành và sát với thực tiễn. Đồng thời, cần tổ chức và tăng cường rèn luyện thêm các kỹ năng còn yếu của sinh viên như: Trình bày bảng, thuyết trình, kỹ năng giao tiếp, xử lý tình huống sư phạm,... để giúp các em hoàn thiện năng lực sư phạm của mình.

Thứ sáu: Cần bồi dưỡng, nâng cao nghiệp vụ cho giảng viên sư phạm

Đội ngũ cán bộ, giảng viên là yếu tố quan trọng quyết định chất lượng đầu ra của các cơ sở giáo dục. Với những đổi mới trong chương trình giáo dục phổ thông đòi hỏi giảng viên cũng cần được trang bị nhiều năng lực mới. Để có thể đảm nhận tốt công tác bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên, giảng viên sư phạm cần được bồi dưỡng một cách bài bản và cụ thể về nghiệp vụ sư phạm mang tính đặc thù của môn chuyên ngành đào tạo giáo viên ở từng khoa. Chỉ khi tất cả các giảng viên cùng tham gia vào hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên, họ mới nhận thức được rõ rệt hơn về nhu cầu cần thiết rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên; yêu cầu và trách nhiệm của mọi giảng viên là phải gắn nội dung giảng dạy với định hướng nghề dạy học ở trường phổ thông cho sinh viên. Cũng cần tập huấn, bồi dưỡng cho giảng viên về các hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm. Tăng cường huy động giảng viên tham gia tập luyện nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên, đồng thời kiểm tra, giám sát sinh viên trong quá trình thực tập sư phạm. Qua

đó, đội ngũ giảng viên sẽ thể hiện được không chỉ năng lực giảng dạy tốt ở trường sư phạm mà còn có khả năng thực hành vận dụng trong dạy học bộ môn ở trường phổ thông, góp phần nâng cao tay nghề đào tạo giáo viên của mình.

III. KẾT LUẬN

Vấn đề phát triển năng lực sư phạm cho sinh viên các trường sư phạm là một vấn đề có ý nghĩa cả về lý luận và thực tiễn. Do đó để đào tạo sinh viên sư phạm trở thành những giáo viên có trình độ chuyên môn vững vàng, có vốn liếng tri thức sư phạm, kỹ năng sư phạm phong phú, có tinh

thần độc lập, tự chủ, sáng tạo trong giảng dạy cũng như trong việc xử lý các tình huống giáo dục nói chung đòi hỏi sự nỗ lực tổng hợp của các nhà quản lý, các nhà khoa học, các giảng viên trực tiếp đứng lớp, đặc biệt đòi hỏi sự nỗ lực tự thân của sinh viên. Nếu các biện pháp này được triển khai và thực hiện tốt, chắc chắn sẽ góp phần không nhỏ trong việc thực hiện thành công nhiệm vụ lớn vào công cuộc đổi mới giáo dục và thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng và đưa sự nghiệp giáo dục nước nhà sớm hội nhập với khu vực và quốc tế.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*. Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
2. Trương Thị Bích. *Về sự gắn kết giữa trường đại học sư phạm với trường phổ thông trong đào tạo và bồi dưỡng giáo viên*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt, 6/2010.
3. Nguyễn Anh Tuấn. *Giải pháp nâng cao năng lực nghề cho sinh viên sư phạm*. Kì yếu hội thảo khoa học Trường ĐHSP Hà Nội. Tháng 6/2015
4. Trần Đình Minh, Nguyễn Đức Nguyên, Lê Phương Thủy. *Thực trạng và đề xuất biện pháp rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên sư phạm tại Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia Hà Nội*. Tạp chí giáo dục, số 2 tháng 01 năm 2023
5. Phạm Thị Yến. *Thực trạng thực hành sư phạm của sinh viên ngành giáo dục mầm non tại trường đại học Quảng Bình*. Tạp chí khoa học trường Đại học Vinh, năm 2021